

Nr 280.

Av herr **Åman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till överstyrelsen för yrkesutbildning.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 231 angående anslag för budgetåret 1947/48 till överstyrelsen för yrkesutbildning har föredragande departementschefen förklarat, att han med hänsyn till statskontorets och lönenämndens ställningstagande till ärendet ansett sig icke böra tillstyrka överstyrelsens förslag om ombildning av befattningen i ämbetsverket såsom byråingenjör i lönegraden Eo 21 till en tjänst såsom förste byråingenjör i lönegraden Eo 24.

I kungl. brev den 22 juni 1945 bemyndigades överstyrelsen att för kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning i allmänhet, centrala verkstadsskolor, flygmekanikerskolan i Mölndal samt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom anordna central upphandling av sådan stadigvarande undervisningsmateriel, till vilken statsbidrag utgår. I samband härmed inrättades den ifrågavarande byråingenjörsbefattningen, åt vars innehavare uppdrogs att förestå den centrala upphandlingsverksamheten, vilken uppgift alltjämt åvilar honom. Under den tid, som efter organiserandet härav följt, har den centrala inköpsverksamheten stadigt vuxit i omfattning. Under 1946 upphandlades (överstyrelsens underdåniga framställning den 18 mars 1947) för i det närmaste 2 000 000 kronor, och motsvarande siffror för januari och februari månader innevarande år äro 150 000 respektive 275 000 kronor. Med hänsyn till föreliggande beslut om inrättande av nya centrala verkstadsskolor och den sannolika utvecklingen av det kommunala yrkesskolväsendet i övrigt räknar överstyrelsen med en ytterligare utökning av verksamheten eller i varje fall en oförändrad omfattning därav under ett antal år framåt.

Då förslag framlades om inrättande av berörda byråingenjörsbefattning, framhöll överstyrelsen, att innehavaren borde besitta nödvändig kunskap på det maskintekniska området, särskilt med avseende å för skolorna erforderlig materiel, och framför allt hava ingående erfarenhet från affärlivet. Däremot borde någon fordran på högskole- eller därmed jämförlig utbildning icke ställas på honom. I saknad av närmare kännedom om den omfattning och den betydelse den centrala upphandlingsverksamheten kunde komma att få för framtiden föreslog överstyrelsen, att befattningen skulle placeras i lönegrad Eo 21. Vid remissbehandlingen av förslaget anförde

statens sakrevision bl. a., att det kunde dragas i tvivelsmål, huruvida de av överstyrelsen föreslagna avlöningsförmånerna vore lämpligt avpassade för erhållande av teknisk personal med de särskilda kvalifikationer, som avsåges.

I skrivelse till Konungen den 30 augusti 1946 framhöll överstyrelsen, att utöver de arbetsuppgifter som normalt sammanhånga med upphandlingsverksamheten det befunnits lämpligt att å ifrågavarande befattningshavare lägga även den viktiga och krävande uppgiften att i prishänseende granska samtliga ansökningar om statsbidrag till inköp av stadigvarande undervisningsmateriel, även sådan som icke inköpes centralt. Då skolorna i alltmer vidgad omfattning begagna sig av centralupphandlingens tjänster och de förhoppningar, överstyrelsen vid avgivande av förslag till tjänstens inrättande ställt på billigare inköpspriser, icke endast infriats utan väsentligt överträffats, fann överstyrelsen de såväl kvantitativt som kvalitativt ökade arbetsuppgifterna motivera, att befattningen ändrades till en förste byråingenjörstjänst i lönegrad Eo 24. Överstyrelsen framhöll jämväl, att en sådan uppflyttning syntes nödvändig, för att även i fortsättningen tjänsten skulle kunna besättas med fullt kvalificerad innehavare. Utvecklingen har sålunda visat, att sakrevisionen hade fog för sina år 1945 framförda betänkligheter mot löneplaceringen.

Statskontoret har under åberopande av de jämförelsevis låga kompetensfordringarna och under framhållande, att arbetsuppgifternas ökning icke i och för sig motiverar en högre löneställning för befattningshavaren i fråga, avstyrkt bifall till framställningen om ombildning av tjänsten till en förste byråingenjörsbefattning i 24 lönegraden. Och allmänna lönenämnden har, såvitt av propositionen framgår, utan särskild motivering intagit samma ståndpunkt.

Det motiv för avstyrkande, som statskontoret anfört, måste ingiva starka betänkligheter. Det skulle uppenbarligen leda till orimliga konsekvenser, om högskoleutbildning skulle uppställas som oeftergivligt villkor för anställning å en befattning i 24 lönegraden och därtill en tjänst, vartill särskilda kvalifikationer kunna förvärfvas endast genom praktisk erfarenhet inom näringslivet. Vi vilja i samband härmed åberopa, vad överstyrelsen i yttrande över försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande anfört. Det heter däri bl. a.:

»Vad till en början angår den civila ingenjörspersonalen föreslå de sakkunniga, att för befattningar i 26 och högre lönegrader regelmässigt bör uppställas krav på avgångsexamen från teknisk högskola samt för befattningar i 18—24 lönegraden krav på avgångsexamen från tekniskt läroverk. I betänkandets allmänna del framhålla emellertid de sakkunniga, att, då möjlighet förefinnes att även på annat sätt än genom skolor eller kurser förvärva för viss befattning föreskriven teoretisk kompetens, måste — i likhet med vad nu är fallet — de uppställda formella kompetenskraven

kunna eftergivnas genom ett dispensförfarande. Överstyrelsen — som utgår ifrån att i berörda hänseenden enahanda princip bör tillämpas inom försvaret och den civila statsförvaltningen — vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att, enligt överstyrelsens mening, för innehavare av vissa ingenjörsbefattningar såsom t. ex. driftsledare inom den statliga industriella produktionen lämpligheten för tjänsten kan vara i samma grad beroende på grundlig praktisk erfarenhet och speciella kunskaper inom produktionsområdet som teoretisk teknisk utbildning och väl kan grundas på den skoling, som erhålles vid högre tekniskt läroverk. Även i sådana fall synes befattningen kunna böra placeras i 26 eller högre lönegrad. Det synes överstyrelsen principiellt oekonomiskt att kräva högskoleutbildning såsom obligatorisk kvalifikationsgrund, där annan utbildning med hänsyn till arbetsuppgifternas art kan vara tillfyllest. Varje högre teknisk tjänst av nu anfört slag bör sålunda i kvalifikationshänseende bedömas för sig. I vederbörande instruktion böra bestämmelserna för behörighet till tjänst utformas med hänsyn till vad som sålunda i olika fall bör krävas. Det måste även framstå såsom ett intresse för statsverket att utan särskilt dispensförfarande i vissa fall kunna förvärva inom yrket framstående personer, som tidigare haft sin verksamhet förlagd inom det privata näringslivet, även om dessa icke medelst högskolebetyg kunna dokumentera sina kunskaper. Icke heller bör dispensförfarande generellt behöva anlitas för befordran av tjänstemän, som inom statsförvaltningen förvärvat för den högre tjänsten erforderliga tekniska insikter.

Å andra sidan, där förmåga att handhava exempelvis vissa forsknings- eller kvalificerade konstruktionsuppgifter kräves av befattningshavaren, synes uppenbart, att principiellt högskoleutbildning bör fordras. Men även i sådant fall kunna motsvarande kunskaper hava förvärvats i annan ordning än nu sagts, och i händelse så är förhållandet och även övriga omständigheter härför tala, bör utrymme finnas för ett sådant dispensförfarande, som de sakkunniga omnämnt.»

Detta utlåtande synes oss innefatta de synpunkter, som böra läggas på denna fråga, då givetvis individens kvalifikationer för uppgiften måste anses vara utslagsgivande och sättet för dessa kvalifikationers förvärvande en fråga i andra hand.

Vad beträffar nu ifrågavarande befattning, synes överstyrelsen till fullo hava motiverat behovet av tjänstens placering i 24 lönegraden.

Ett belägg för befattningens vikt och betydelse torde kunna utläsas även ur det förhållandet, att Kungl. Maj:t på framställning av överstyrelsen anvisat medel för att sätta befattningshavaren i stånd att i april 1947 i studieflytt besöka den s. k. Baselmässan i Schweiz samt vissa industriföretag och skolor i Schweiz och Italien. Avsikten härmed var att för ämbetsverkets vidkommande ernå kännedom beträffande de maskiner och verktyg, som kunde vara att uppbibringa på den europeiska marknaden, och att få kunskap om eventuella nykonstruktioner av betydelse för yrkesutbildningen. Ett sådant uppdrag måste förutsätta, att på tjänstens innehavare skola kunna ställas mycket höga fordringar.

Med stöd av det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att i stället för en byråingenjörsbefattning i lönegraden Eo 21 i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning med tillämpning tills vidare från och med den 1 juli 1947 skall upptagas en förste byråingenjörsbefattning i lönegraden Eo 24.

Stockholm i maj 1947.

Valter Åman.

Ulla Alm.

Knut Hesselbom.
